

ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง

The Relationship Between Economic Politics And Government

ครรรคิตร สิริพุนทรพ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khankit Siriphuntrap

Khonkaen University

E-Mail: Kksgll091825@hotmail.com

บทคัดย่อ

การเมืองการปกครองและเศรษฐกิจมีปฏิสัมพันธ์ไขว้ไปไขว้มา (Intertwine) อย่างแยกกันไม่ออก การเมืองการปกครองอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และกลับกันเศรษฐกิจก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่นอกเหนือจากการเมืองแล้ว สังคมก็เป็นอีกตัวแปรหนึ่ง ที่เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทั้งการเมืองและเศรษฐกิจ กล่าวคือ เมื่อเศรษฐกิจ เปลี่ยนไป สังคมก็จะเปลี่ยนไปตามโครงสร้างใหม่ของเศรษฐกิจ หรือ เมื่อการเมืองเปลี่ยนไป สังคมก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามระบบการเมือง กลับกันถ้าสังคมเปลี่ยน เนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือทางการเมือง ก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทาง การเมืองและทางเศรษฐกิจ หรือทั้งสองโครงสร้างในขอบข่ายที่กว้างขึ้น โดยสรุปก็คือ การเมือง สังคมและเศรษฐกิจ มีปฏิสัมพันธ์ที่ไขว้ไปไขว้มาอย่างแยกไม่ออก ขึ้นอยู่กับว่า ใน ยุคสมัยใด ตัวแปรใดเป็นตัวแปรหลัก

แต่ต้องเข้าใจว่าตัวแปรหลักดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้นอาจจะมีผลมาจากตัวแปรที่เป็นตัวแปรรองในปัจจุบัน เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรหลักของการเปลี่ยนแปลง แต่การพัฒนาอุตสาหกรรมก็เป็นผลมาจากเปลี่ยนแปลงทาง การเมืองที่มีเสรีภาพในการคิดและวิจัย ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองก็นำ ไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้ คนกล้าแสดงความคิดเห็นจนนำไปสู่การค้นพบ เครื่องจักรไอน้ำ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลสะท้อนกลับมาสู่ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม และในแง่หนึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งสามตัวแปร มักจะมีความพลวัตเปลี่ยนแปลงพร้อม ๆ กันไป หรือ คาบเกี่ยวกันไป

ตัวแปรที่สำคัญอีกตัวแปรหนึ่งอันเป็นตัวแปรที่สำคัญยิ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากการไม่รู้จักใช้เครื่องทุ่นแรงแบบสมัยใหม่ มาสู่การใช้เครื่องทุ่นแรงที่ใช้พลังงานจากสิ่งที่ไม่มีชีวิต คือ เครื่องจักรไอน้ำและเครื่องจักรที่เดินด้วย น้ำมัน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ก็ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เมื่อเศรษฐกิจสังคมเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจาก เทคโนโลยีก็นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางความคิดของคนในสังคม เมื่อความคิดเปลี่ยนแปลง ก็จะทำให้ไปสู่การมองโลกที่เปลี่ยนแปลงและการกระทำที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี (Science and Technology) จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสังคม (Social Technology) เช่น การบริหารจัดการ การอยู่ร่วมกันโดยสันติกระบวนการแก้ไขความขัดแย้ง เมื่อเป็นเช่นนี้ตัวแปรสำคัญทั้ง 5 ตัว คือ การเมือง สังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งนำไปสู่ตัวแปรสำคัญที่สุด คือ ความคิดของมนุษย์ และนี่เป็นตัวแปรสำคัญที่สุด 5 ตัวที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของ องค์การหลัก ๆ ในสังคม ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางการเมืองและเศรษฐกิจ จึงต้องมีการขยายไปครอบคลุมถึงตัวแปรอีก 3 ตัว ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้น แต่ส่วนใหญ่ ตัวแปรดังกล่าวมานี้มักจะมีข้อสันนิษฐานว่าเป็นที่เข้าใจว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง ทางการเมืองและเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางการเมืองและเศรษฐกิจ จึงต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวมาเบื้องต้น ในบทความนี้จะพยายามชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยอันมีผลมาจากตัวแปรดังกล่าว ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์อย่างกว้าง ๆ ให้เห็น ภาพวิวัฒนาการของประวัติศาสตร์ในสังคมไทย แต่ก็สามารถจะใช้เป็นฐานสำหรับ การวิเคราะห์และมองภาพอนาคตได้

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์; เศรษฐกิจ; การเมืองการปกครอง

Abstracts

Politics, government and economics are intertwine interconnected. Political politics may lead to economic changes. And vice versa, the economy will lead to political change But apart from politics, society is another variable That is part of both political and economic changes, that is, when the economy changes, society will change according to the new structure of the economy Or when politics changed Society will change according to the political system. Conversely, if society changes due to Economic or political changes Will

affect the way Politics and economy Or both, the broader scope of the structure, which is politics, society and economy There is no cross-over interaction Depends on which of the variables in which period is the main variable

But must understand that the above mentioned variables may be influenced by variables that are currently secondary variables such as industrial development as the main variable of change But industrial development is the result of changing the way Politics with freedom of thought and research At the same time, political change brought Leading to social change that makes people brave and express their opinions until they are found Steam machine Leading to economic changes Which results in a return Political and social change And in one sense, all three variables Often have dynamic changes at the same time or overlap

Another important variable, one of the most important variables is Science and technology changes From the unknown, using modern tools Came to the use of energy-saving devices that use energy from inanimate things, ie steam engines and oil-walking machines, leading to economic changes And when economic changes Also affect social change When the social economy changes due to Technology has led to changes in the thinking of people in society. When ideas change Will lead to changing world views and changing actions especially Science and technology will lead to social technology changes, such as management. Living together by peaceful process to resolve conflicts When this happens, all 5 important variables are politics, society, economy, science and technology. Which leads to the most important variable is the human mind And this is the 5 most important variables that lead to changes in the major organizations in society. Therefore, the relationship between political and economic variables Therefore must be extended to include 3 other variables as mentioned above, but most of these variables are often assumed to be understood as part of the change Political and economic

The analysis of the relationship between political and economic variables must therefore take into account the above facts. In this article, try to point out the changes. In Thai society that is influenced by such variables Which will be a broad analysis of the evolution of history in Thai society But can be used as a base for Analysis and visualization of the future

Keywords: Relationship; Economy; Politics

บทนำ

ระบบเศรษฐกิจและการเมืองจะต้องวิเคราะห์คู่กันเสมอ และในความเป็นจริงส่วนของสังคมก็เกี่ยวพันอยู่ในเรื่องเศรษฐกิจและการเมืองด้วย ปัญหาที่มีอยู่คือ นักเศรษฐศาสตร์ส่วนใหญ่พูดถึงระบบเศรษฐกิจโดยไม่ได้อิงมิติทางการเมือง บางครั้งก็ปนประหว่างระบบเศรษฐกิจและนโยบายเศรษฐกิจ เช่นเมื่อเร็วๆ นี้มีคำสัมภาษณ์ของนักเศรษฐศาสตร์ผู้หนึ่งพูดถึงเศรษฐกิจทุนนิยม เศรษฐกิจประชานิยม และเศรษฐกิจสังคมนิยม ประชานิยมไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจ แต่ประชานิยมเป็นนโยบายซึ่งถูกกำหนดโดยอุดมการณ์ทางการเมืองและความต้องการที่จะได้คะแนนนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ระบบเศรษฐกิจแบ่งได้อย่างกว้างๆ คือ ระบบที่เรียกว่าเสรีโดยใช้กลไกตลาด และระบบสังคมนิยมที่มีการวางแผนจากส่วนกลางโดยไม่ให้น้ำหนักกับกลไกของตลาด ซึ่งทั้งสองระบบนี้ต้องมองเกี่ยวโยงกับระบบการเมืองด้วยว่าเป็นระบบประชาธิปไตยหรือระบบเผด็จการ ในขณะเดียวกันเศรษฐกิจทุนนิยมอาจจะฉีกมาเป็นนโยบายรัฐสวัสดิการ กล่าวคือ ยังมีการใช้กลไกตลาดอยู่แต่มีนโยบายพิเศษคุ้มครองประชาชนส่วนใหญ่เพื่อให้มีความมั่นคงในชีวิตเศรษฐกิจโดยมีสวัสดิการต่างๆ ในส่วนนี้ต้องถือว่าเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจ

ทำนองเดียวกับประชานิยมเป็นนโยบายทางเศรษฐกิจไม่ใช่ระบบเศรษฐกิจ เมื่อมองดูสองมิติคือเศรษฐกิจและการเมืองโดยมีสังคมพ่วงท้ายนี้ก็จะกล่าวได้กว้างๆ ว่าเศรษฐกิจทุนนิยมนั้นใช้กลไกของตลาดในการกำหนดการผลิต โดยใช้หลักอุปสงค์อุปทาน ความต้องการของสินค้ามีเท่าใดก็จะมีผลิตสินค้านั้นใกล้เคียงกัน ราคาจะถูกกำหนดโดยกลไกของตลาด และนี่เป็นลักษณะของตำราเรียนที่เรียกว่าการแข่งขันโดยสมบูรณ์ ราคายุติธรรม แต่ในความเป็นจริงก็ยังมีผูกขาดในระดับใดระดับหนึ่ง ดังนั้น การแข่งขันโดยสมบูรณ์นั้นหาได้ยากมาก และแม้ในเรื่องหลักอุปสงค์อุปทานก็ไม่จริงเสมอไป มีการผลิตสินค้าขึ้นมาก่อน คือมีอุปทานโดยยังไม่มีอุปสงค์ แต่ก็ใช้วิธีการโฆษณาให้คนมาซื้อหา แต่โดยทั่วไปหลักเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรีนี้มีสิ่งที่เรียกว่ามือที่มองไม่เห็น (invisible hand) มากำหนด ปล่อยให้ทุกอย่างเป็นเสรีโดยธรรมชาติ

เพราะฉะนั้น โดยทั่วไปจะมีระบบเศรษฐกิจการเมือง 3 ระบบ ส่วนนโยบายที่จะให้น้ำหนักกับสวัสดิการหรือประชานิยมเป็นเรื่องที่กำหนดโดยรัฐ ตัวอย่างเช่น ประเทศอังกฤษเป็นระบบที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจทุนนิยม แต่ครั้งหนึ่งเคยมี

นโยบายสังคมนิยมทางด้านสาธารณสุข ค่ารักษาอยู่ในระดับต่ำ หรือประเทศในสแกนดิเนเวีย นอร์เวย์ สวีเดน เดนมาร์ก มีการปกครองแบบประชาธิปไตยแต่เป็นรัฐสวัสดิการ เกือบภาษีสูง แต่ช่วยเหลือเด็กและคนชรา ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต

ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและเศรษฐกิจ และกลับกันในสังคมไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็เป็น ส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่มีปฏิสัมพันธ์ไขว้กันอย่างแยกไม่ออกดังที่กล่าวมาแล้ว การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุด ก็คือ การเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความแตกต่างของ โครงสร้างสังคมก่อนการปฏิวัติเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 (กมล ทองธรรมชาติ, 2531:36) หลังการปฏิวัติ ซึ่งก่อน การปฏิวัติ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 นั้น โครงสร้างของสังคมเป็นรูปแบบหนึ่ง เมืองศักดินาที่มีการสืบเนื่องกันมาเป็นร้อย ๆ ปี แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ได้เกิดชนกลุ่มใหม่ ชนชั้นใหม่ และองค์กรทางสังคมใหม่ที่เห็นชัด คือ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและเศรษฐกิจ รวมตลอดทั้งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเกิดนักการเมือง นักธุรกิจ ประชาชนผู้ตื่นตัว องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และประชาสังคม (ดูแผนผัง) (กมล ทองธรรมชาติ, 2531 : 37)

ก่อนวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475

สถาบันพระมหากษัตริย์	ขุนนางหรือข้าราชการทหาร ขุนนางหรือข้าราชการพลเรือน ขุนนางหรือตุลาการ	ศาสนา พระสงฆ์ สมณศักดิ์สูง	ผู้นำท้องถิ่นตามหัวเมือง	ประชาชนที่ไม่ตื่นตัวละเอียดชาทางการเมือง	พ่อค้าต่างด้าวระดับย่อยที่ไม่เป็นตัวแทนทางการเมือง
----------------------	---	----------------------------------	--------------------------	--	--

หลังวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475

นักการเมือง	นักธุรกิจยุคใหม่	ผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่น	ผู้นำชุมชน และประชาชนที่ตื่นตัวทางการเมือง	องค์กรพัฒนาเอกชน	อิทธิพลจากต่างประเทศ
-------------	------------------	----------------------------	--	------------------	----------------------

จากภาพจะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในส่วนอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 กล่าวได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองซึ่งส่งผลต่อสภาพสังคมไทยในระดับหนึ่ง (สยาม ดำปรีชา, 2547 : 35) และผลสุดท้ายก็นำไปสู่การเกิด ขนชั้นใหม่ อันเนื่องมาจากนโยบายของอำมาตยาธิปไตยในการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า เมื่อเศรษฐกิจเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมมากขึ้น ก็เกิดชนชั้นกลางในภาคอุตสาหกรรม ในส่วนนี้ก็คือเศรษฐกิจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และผลสุดท้ายก็นำไปสู่เหตุการณ์ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งที่จะเห็นได้ก็คือ ก่อนการเปลี่ยนแปลงเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 นั้น มีการเปลี่ยนแปลงในแง่ของประชากร ขนชั้นกลาง สถาบันการศึกษา ฯลฯ (สยาม ดำปรีชา, 2547 : 37) ในขณะนั้ระบบการเมือง จะพยายามหยุดนิ่งอยู่ในรูปเดิม คือ เผด็จการทหาร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจนี้ก็มาจากนโยบายเผด็จการ ทหาร แต่เมื่อเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม คนกลุ่มใหม่ใน สังคมก็กลับมากดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516) (กมล ทองธรรมชาติ, 2531 : 153-166)

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้นสอดคล้องกับซามูเอล ฮันติงตัน (Samuel Huntington) การเปลี่ยนแปลงของสังคมหรือการขยับตัวของสังคม (Social Mobilization) จากสังคมเกษตรไปสู่สังคมอุตสาหกรรม และในปัจจุบัน (จรรยา สุภาพ, 2541 : 45) เป็นสังคมข่าวสารข้อมูล ย่อมจะนำไปสู่ความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน (Political consciousness) อันจะนำไปสู่การเรียกร้องการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ซึ่งทั้งหมดนี้คือ ความเจริญทางการเมือง (Political Modernization) ในสภาวะดังกล่าวจะต้องมีการพัฒนาสถาบันทางการเมืองเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง หรือความจำเป็นทางการเมืองด้วยการพัฒนาการเมือง (Political Development) (จรรยา สุภาพ, 2541 : 46-48)

การพัฒนาโครงสร้างและกระบวนการเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมา แล้วเบื้องต้น ถ้าความจำเป็นทางการเมืองอยู่ในระดับสูง ส่วนการพัฒนาการเมืองอยู่ในระดับต่ำก็จะนำไปสู่การเสียดุลของสองตัวแปร ผลที่ตามมาก็คือ การผุพังของระบบ การเมือง (Political Decay) อันจะนำไปสู่ความวุ่นวาย การใช้กำลังเข้าต่อสู้ จนสังคม และประเทศหาสันติสุขไม่ได้ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถมองเห็นได้ในขณะนี้ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, 2512 : 25-30)

การพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบันได้ส่งผลถึงการแจกแจงรายได้ที่จะต้องมีการวิเคราะห์โดยดูนัยทางการเมืองที่จะตามมา สังคมไทยในขณะนี้เป็สังคมที่มีความขัดแย้งของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม สิ่งที่ปรากฏเห็นชัดคือ กลุ่มบุคคลที่แบ่งอย่าง กว้าง ๆ เป็นสองกลุ่ม (สุพัตรา สุภาพ, 2518 : 23) แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงโดยเจตนา หรือด้วยความจำเป็นก็ตามหนึ่ ไม่พ้นว่าเป็นกลุ่มของผู้ซึ่งได้เปรียบในสังคมซึ่งมีสัญลักษณ์ คือ กลุ่มเสื้อเหลือง อันรวมถึง กลุ่มอื่นๆ ที่เป็นพันธมิตรด้วย ส่วนกลุ่มที่เสียเปรียบในสังคม คือ กลุ่มรากหญ้า (grass roots) ที่เรียกว่า กลุ่มเสื้อแดง กลุ่มที่ได้เปรียบในสังคมส่วนใหญ่อยู่ที่กรุงเทพมหานคร เป็นหลัก (สุพัตรา สุภาพ, 2518 : 24) ส่วนกลุ่มที่เสียเปรียบนั้นส่วนใหญ่อยู่ทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การเกิดความแตกต่างกันนี้มองในแง่หนึ่งเสมือนว่าเกิดจากการนำความคิดของบางคนบางกลุ่ม แต่ถ้ามองให้ลึกอาจมองเห็นถึงประเด็นทางเศรษฐกิจซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม การแจกแจงรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำทางฐานะของคนซึ่งเป็นผลมา จากทางเศรษฐกิจ และความเหลื่อมทางเศรษฐกิจเป็นผลมาจากนโยบายทางการเมืองที่มี การพัฒนาเฉพาะที่ ซึ่งได้นำไปสู่การเสียดุลแห่งภูมิภาค และความแตกต่างระหว่างคนรวย และคนจน (สุนทร พูลเอียด, 2516 : 42)

ในช่วงแรก หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ. 2475 ทำให้โครงสร้างของสังคม การเมืองการปกครอง และ เศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัด จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองที่เกิดขึ้นมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงก็นำไปสู่การเกิดของชนชั้นใหม่อันเนื่องมาจากอำมาตยาธิปไตย ชนกลุ่มนี้จะเข้ามาครอบคลุมทั้งเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง ผลสุดท้ายเกิดการต่อต้านจากกลุ่มคนที่เสียผลประโยชน์ ทำให้ทหารต้องออกมาทำการปฏิวัติรัฐประหาร การปกครองก็กลับมาสู่รูปแบบเดิมๆ คือการปกครองแบบเผด็จการทหาร ทำให้เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง เกิดการหยุดชะงักชะงักงันไม่มี การพัฒนาอย่างต่อเนื่องต้องเริ่มนับหนึ่งใหม่

เหตุผลของการให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจ

โดยทั่วไปแล้วนักเศรษฐศาสตร์อาชีพที่แท้จริงนั้น มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของชาติ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ การทำความเข้าใจว่าทำไมสภาพเศรษฐกิจจึงเป็นอย่างเช่นในปัจจุบันแล้วนำไปอธิบายให้ประชาชน ทัวไปเข้าใจ ประการสอง คือทำหน้าที่

พยากรณ์ภาวะ เศรษฐกิจในอนาคตอย่างไร้อคติประการสุดท้าย คือให้ คำแนะนำแก่รัฐบาล เกี่ยวกับการวางนโยบายเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจเติบโตตามสมควร โดยจะต้องเป็น ประโยชน์แก่ประชากรโดยทั่วไป และจะต้องไม่มีช่องว่างระหว่าง คนจนกับคนรวยมากนัก (ปัญญาลักษณ์ สุวรรณ, 2547 : 67)

ส่วนนักการเมืองนั้นมีหน้าที่ ในการกำหนดนโยบายของประเทศจากประสบการณ์ ที่ผ่านมการดำเนิน นโยบาย ของรัฐบาลแม้ว่าจะทำให้เศรษฐกิจในประเทศไทยได้รับ ผลกระทบจากการเป็นหนี้ที่กู้ยืมกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศและธนาคารโลก(ปัญญา ลักษณ์ สุวรรณ, 2547 : 68-69) แต่ก็ด้วยนโยบายของรัฐบาล เช่นกันที่ในปัจจุบันสามารถ เรียกความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจจากภาวะที่ซบเซาได้บางส่วน อย่างไรก็ตาม ประชาชน คน ไทยยังคงได้รับบทเรียนจากภัยทางเศรษฐกิจจนหวาดกลัวบริษัทข้ามชาติทำให้เกิดความคิด ขาดินิยมทาง เศรษฐกิจ ซึ่งหมายถึงการมี แนวคิดที่จะแสดงความรักและ ต้องการปกป้อง ภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศตนและ ผลประโยชน์ของส่วนรวม (ปัญญาลักษณ์ สุวรรณ, 2547 : 72) ตัวอย่างเช่นรัฐบาลได้แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสร้างความเข้มแข็งให้ กับประเทศ โดยดำเนิน โครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลซึ่งเป็นการกระตุ้น เศรษฐกิจแบบรากหญ้า และ โครงการส่งเสริมวิสาหกิจ ขนาดกลางหรือขนาดย่อม เป็นต้น

ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญทั้งเศรษฐกิจและการเมือง เพราะทั้งสองสิ่งนี้มีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันตลอด ทั้งยังมีส่วนร่วมในการสนับสนุนซึ่งกันและกัน(ปัญญา ลักษณ์ สุวรรณ, 2547 : 77)

ระบบเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อการพัฒนาทุกระบบ ไม่ว่าจะเป็นระบบการเมืองการ ปกครอง นักการเมือง สังคม เพราะฉะนั้นภาคการเมืองการปกครอง และนักการเมืองต้อง ศึกษาและเข้าใจระบบเศรษฐกิจในการปกครองประเทศ ต้องทำความเข้าใจสภาพเศรษฐกิจ และสามารถอธิบายให้ประชาชนเข้าใจได้ ทำหน้าที่พยากรณ์สภาวะเศรษฐกิจในอนาคตอย่าง ไร้อคติ การบริหารงานของภาคการเมืองการปกครอง นักการเมืองจะต้องไม่มีช่องว่าง ระหว่างคนจนกับคนรวยมากนัก เพราะฉะนั้นจึงควรให้ความสำคัญทั้งเศรษฐกิจ และ การเมือง เพราะสองสิ่งนี้มีความสัมพันธ์กัน

แนวคิดเศรษฐกิจการเมือง

โดยหลักแล้วเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองมีแนวทางในการศึกษาหลากหลายแนวทาง ซึ่งอาจจะศึกษา จากแนวทางทางการเมืองก็ได้ เช่น แนวอนุรักษนิยม แนวเสรีนิยม แนวมาร์กซิสต์ เป็นต้น หรืออาจศึกษาได้จากลัทธิทางการเมืองก็ได้ เช่น ลัทธิเทวสิทธิ์ ลัทธิคอมมิวนิสต์ ลัทธิฟาสซิสต์ ลัทธิเสรีนิยม เป็นต้น โดยแต่ละลัทธิจะมีแนวทางการคิดหรือมุมมองเกี่ยวกับเศรษฐกิจที่แตกต่างกันตาม

แนวความคิดและอุดมการณ์ของแต่ละลัทธิเอง เช่น มาร์กซิสต์ จะเน้นปัญหาจากการขูดรีดของนายทุน ส่วนเสรีนิยมจะเน้นการสนับสนุนให้เกิดการค้าเสรีของนายทุน เป็นต้น (दनय ไซโยธา, 2548 : 23)

หลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประชาชนคนไทยมากที่สุดซึ่งควรทำศึกษานั้นก็คือ แนวความคิดเสรีนิยมทาง เศรษฐกิจ และเศรษฐกิจการเมืองในแนวทางประชาธิปไตย (โกวิท วงศ์สุรวุฒน์, 2522 : 53) โดยเศรษฐกิจการเมืองในแนวความคิดเสรีนิยมนั้นจะถือความคิดด้านเสรีภาพทางเศรษฐกิจเป็นหลัก กล่าวคือ ประการแรกเอกชนสามารถมีเสรีภาพในการมีกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินและระบบธุรกิจย่อมได้รับการปกป้องและความคุ้มครองจากรัฐบาล ประการที่สอง ถือความสุขของ ประชาชนเป็นสำคัญโดยถือหลักว่าประโยชน์ส่วนรวมสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนตน หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นประโยชน์ ของมหาชน (โกวิท วงศ์สุรวุฒน์, 2522 : 54)

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นตัวอย่างของเศรษฐกิจการเมืองที่แสดงถึงการพัฒนา ระบบบริหารจัดการ กลไก สถาบัน การจัดสรร และกรรมสิทธิ์ โดยรัฐบาลมีบทบาท น้อยลง และภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทภายใต้ระบบ เศรษฐกิจแบบเสรีนิยม เพื่อการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าใน ความหมายที่ว่า “ทรัพยากรต้องถูกใช้โดยผู้ที่สามารถสร้าง ผลตอบแทนได้สูงกว่า” (สมพงษ์ เกษมสิน, 2520 : 52-53) ก็คือ การสร้างเสถียรภาพหรือ หลักประกันให้กับ ผู้ใช้ทรัพยากรในภาคอุตสาหกรรมและภาคเมือง โดยที่เกษตรกรอาจไม่มีโอกาสได้ใช้ ทรัพยากรเลย ในสภาพ

ความเป็นจริงแล้วการให้สิทธิ์ ในทรัพยากร โอกาส ที่จะได้กรรมสิทธิ์ก็ลดหลั่นลงไปตามโครงสร้างทางการเมือง กล่าวคือ ผู้มีอำนาจมากกว่ามักมีช่องทางได้กรรมสิทธิ์มากกว่า ผู้มีอำนาจน้อยหรือไม่มีอำนาจซึ่งก็คือประชาชนทั่วไป ตัวอย่างเช่น การแปรรูปทรัพยากรน้ำ ที่เกิดขึ้นจริงใน ปัจจุบัน ได้แก่กรณีที่ รัฐบาลให้สัมปทานแก่ บริษัท อีสต์ วอเตอร์ จำกัด

(มหาชน) ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยการประปาส่วนภูมิภาค และมีบริษัทจากประเทศสิงคโปร์ร่วมทุน เพื่อ ทำหน้าที่ จัดส่งน้ำให้แก่ เมืองและอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น (สมพงษ์ เกษมสิน, 2520 : 54)

ส่วนเศรษฐกิจการเมืองในแนวทางประชาธิปไตยนั้นนำแนวคิดแบบเสรีนิยมมาสนับสนุนโดยเน้นถึง ประชาธิปไตยว่าบุคคลจะมีสิทธิเสรีภาพในการกระทำต่างๆ ทางเศรษฐกิจได้ทราบเท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายของประเทศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้สิทธิอย่างเสรีแก่ประชาชนที่จะทำ ธุรกิจใด ๆ แต่ต้องไม่ขัดต่อ

หลักกฎหมายของประเทศ เช่นรัฐธรรมนูญ เป็นต้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับ หลักสิทธิมนุษยชนอันหมายถึงมนุษย์ต้องมีสิทธิหรือ สามารถในการใช้สิทธิ ทางการเมือง ควบคู่กับสิทธิของความเป็นมนุษย์ที่สามารถใช้สิทธิทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ (ธีรวิชญ์ เพชรไชยา, 2542 : 31-44)

โดยทั่วไปการวางนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลโดยเฉพาะรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้งในทุกรัฐบาลนั้นมักหนี ไม่พ้นที่จะเอาเป้าหมายทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกันกับ เรื่องเศรษฐกิจของชาติทำให้เกิดปัญหาความสอดคล้อง ของนโยบายข้ามเวลา (Time Consistency Problems) ซึ่งหมายถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่ผู้คนมีการ คาดการณ์อย่างมีเหตุผล (rational expectation) (สถิต นิยมญาติ, 2524 : 89) อาศัยการ เก็บรวบรวมเอาข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบันมาคาดการณ์อนาคต โดยอาศัยทฤษฎี ความสัมพันธ์ของตัวแปรทางเศรษฐกิจที่ตนเองได้เคยประสบพบเจอซ้ำๆ กันมาในระบบ เศรษฐกิจที่ตนเองอาศัยอยู่ ตัวอย่างเช่น รัฐบาลประเทศหนึ่งไม่ต้องการให้ ประชาชนปลูก บ้านสร้างเรือนใน เขตवादภัยซ้ำซาก จึงประกาศนโยบายออกไปว่าถ้าผู้ใดไม่ เชื้อเพลิงปลูก บ้านเรือนในเขตดังกล่าว หากมีการเสียหายเกิด ขึ้นจากพายุร้ายแล้วทางการจะไม่ชดใช้ ช่วยเหลือให้ แต่ความเป็นจริงแล้วเมื่อบ้านเรือนเกิดถล่มหลายขึ้นรัฐบาล ก็เข้าไปช่วยเหลือ ชดใช้เพื่อเหตุผลทางการเมือง (อัมพร วิจิตรพันธ์, 2515 : 133)

ถ้าหากมีรัฐบาลของประเทศ หนึ่งที่ดำเนินนโยบายประชานิยมอย่างต่อเนื่อง ประกาศจะเลิกการพยุงราคาน้ำมันเพื่อให้ประชาชนหันมาประหยัด น้ำมันในช่วงน้ำมันแพง แต่ถ้าหากเงินงบประมาณในอนาคตยังมีอยู่อย่างพอเพียง หรือมีเหตุให้เชื่อได้ว่ารัฐบาลจะมี ทางหาเงินมาได้ในอนาคต ก็

จะไม่มีประชาชนคนใดใน ประเทศนั้น หันมาปรับตัวประหยัดน้ำมันอย่างจริงจัง เนื่องจากพวกเขาต่างคาดการณ์ (อัมพร วิจิตรพันธ์, 2515 : 74) โดยอาศัยประสบการณ์ ที่ผ่านม่ว่ารัฐบาลไม่มี ทางจะยกเลิกการพยุงราคาน้ำมันในทางตรงกัน

ข้าม ถ้าหากรัฐบาลประกาศยกเลิกการพยุงราคาน้ำมันในช่วงที่งบประมาณเริ่มหมดไป หรือมีเหตุให้เชื่อได้ว่า งบประมาณทางด้านนี้ จะหมดไปในอนาคต ความน่าเชื่อถือ (credibility) ของนโยบายก็จะดีขึ้น ประชาชนก็จะปรับตัวหันมาประหยัดน้ำมันในที่สุด (อัมพร วิจิตรพันธ์, 2515 : 76)

แนวคิดทางเศรษฐกิจการเมืองมีหลายรูปแบบ เช่น แนวอนุรักษนิยม แนวเสรีนิยม แนวมาร์กซิสต์ เป็นต้น แนวคิดและอุดมการณ์ของแต่ละลัทธิ จะมีแนวทางที่แตกต่างกันไป เช่นแนวมาร์กซิสต์ เน้นปัญหาการขูดรีดของนายทุน ส่วนเสรีนิยมจะเน้นการสนับสนุนให้เลิกการค้าเสรีของนายทุน ฉะนั้นควรเน้นการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เป็นตัวอย่างของเศรษฐกิจการเมืองที่แสดงถึง การพัฒนาระบบบริหารจัดการ โดยให้รัฐมีบทบาทน้อยลง ให้เอกชนเข้ามา มีบทบาทภายใต้ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม เพื่อใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

การเกิดขึ้นของเศรษฐกิจการเมืองอย่างสันติที่เป็นไปได้ยาก

การเปิดเสรีและโลกาภิวัตน์อาจหมายถึงการเปิดประตูให้กับบทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของบรรษัทข้ามชาติต่อ เศรษฐกิจภายในประเทศ ขณะที่การแข่งขัน และความก้าวหน้า ของบรรษัททั้งหลายนำมาสู่การปรับปรุงมาตรฐานการ ครองชีพ ผู้บริโภคมีทางเลือกมากขึ้น มีเงินทองและผลกำไรมากขึ้น แต่สิ่งเหล่านี้มาพร้อมกับการแข่งขันที่รุนแรง ดุเดือดนำมาซึ่งความขัดแย้ง ความตึงเครียดในระบบการเมืองและสังคม การละเมิดสิทธิของแรงงาน การละเมิด สิ่งแวดล้อม (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2543 : 88) การมุ่งเอาชนะกันนำมาสู่การกดขี่เอาเปรียบ แสวงหาแนวทางลดต้นทุน บีบคั้นประสิทธิภาพและ ศักยภาพในการผลิตจากแรงงาน จึงดูแล้วอาจจะเป็นระบบ เศรษฐกิจที่ร้ายแต่ไม่มีความสุข (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2543 : 91)

อย่างไรก็ตาม โครงสร้างตลาดเปลี่ยนไปในทิศทางที่มีการแข่งขันมากขึ้น ผู้คนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากขึ้น สิทธิผู้บริโภคเพิ่มขึ้น พร้อมกับความเป็นประชาธิปไตยที่ดีขึ้น การเอาเปรียบอย่างเสรี จึงลดความร้อนแรงลงมาบ้าง แต่เรายังจะพบเห็นอยู่เสมอว่าสภาวะ

เสรีมีมากขึ้นจริงแต่ก็ปราศจากความเป็นธรรมมากขึ้นด้วย มีทุนขนาดใหญ่ครอบงำการเมืองจนสามารถซื้อประชาธิปไตยได้ (ญาติ ไหวดี, 2512 : 43)

และมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ ดังนั้น สันติธรรมทาง เศรษฐกิจการเมืองจึงเกิดขึ้นยาก มีการปลุกเร้าโลกจริตและความเห็นแก่ตัวอย่างไม่หยุดหย่อน ซึ่งในอนาคตอาจนำมาสู่ความขัดแย้งและกระทบกระทั่งจนถึงผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน จนอาจนำมาซึ่งการเกิดสงครามได้ (ญาติ ไหวดี, 2512 : 45)

การเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ทำให้บรรษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นเติบโตขึ้น และมีการแข่งขันด้านธุรกิจที่เข้มข้นขึ้น เมื่อเศรษฐกิจดีขึ้นผลประโยชน์ และผลดีก็ตกไปอยู่กับผู้บริโภคร ผู้บริโภคจะได้รับหรือบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพ แต่เมื่อมีผลประโยชน์เกิดขึ้นจำนวนมากขึ้น จะเป็นหนทางให้ระบบการเมืองหาผลประโยชน์กับสิ่งที่เกิดขึ้น เมื่อบรรษัทข้ามชาติที่ร่วมลงทุนหมดความมั่นใจในระบบการเมืองยกเลิกการลงทุน นี่คือนิสัยที่เศรษฐกิจการเมืองอย่างสันติจึงเกิดขึ้นได้ยาก

สรุป

เศรษฐกิจสามารถชี้นำทิศทางของการเมืองได้ และ ทิศทางการเมืองก็สามารถเป็นตัววัดเศรษฐกิจของประเทศได้เราจึงควรให้ ความสำคัญทางเศรษฐกิจและการเมืองควบคู่กันไปเพราะทั้งสองสิ่งนี้มีความสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในการศึกษาเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการเมืองนั้นมีหลายแนวทาง ซึ่งมีความแตกต่างกันไป ตามอุดมการณ์ของแต่ละแนวคิด เช่น ลัทธิมาร์กซิสต์ จะเน้นแก้ปัญหาจากการขูดรีดของนายทุนส่วนเสรีนิยม จะเน้นการสนับสนุนให้เกิดการค้าเสรีของนายทุน เป็นต้น หากรัฐบาลต้องการให้สังคมอยู่ในจุดที่ดีขึ้น รัฐต้อง ประกาศนโยบายที่มีความน่าเชื่อถือได้ ออกมาบ่อยครั้งที่มีคำถามว่าเพราะเหตุใดเศรษฐกิจการเมืองอย่างสันติธรรม เกิดขึ้นได้ยากคำตอบก็เพราะว่ามี ความเห็นแก่ตัวของคนในสังคม ซึ่งในอนาคตอาจนำมาสู่ความขัดแย้ง และกระทบกระทั่งถึงผลประโยชน์ ซึ่งกันและกันจนอาจนำมาซึ่งการเกิดสงครามได้

จากการวิเคราะห์วิวัฒนาการของสังคมมนุษย์ มาจนถึงการเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความคิด ซึ่งส่งผลต่อ การเปลี่ยนแปลงในแง่วัฒนธรรมทางการเมืองและการเรียกร้องเทคโนโลยี สังคมที่จะ เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการเรียกร้องทั้งในรูปธรรมและนามธรรมนั้น ได้นำไปสู่ปัญหา ทางการเมืองคือ

ความขัดแย้ง ที่ไม่ลงตัวอยู่ในขณะนี้ ประเด็นสำคัญก็คือนอกเหนือจากที่ กล่าวถึง ความสัมพันธ์ต่าง ๆ แล้ว สิ่งที่ถูกปฏิเสธไม่ได้คือ การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ซึ่งสังคมทุกสังคม ต้องมีการปรับตัว เพราะถ้าไม่สามารถจะปรับตัวกับยุคสมัย ผลจาก ความพลวัตของการเปลี่ยนแปลงที่ย่อมจะนำไปสู่ความขัดแย้งด้วยการหาข้อยุติด้วยการใช้ ความรุนแรง ดังนั้น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น จึงไม่สามารถจะมองได้เฉพาะจากตัวแปรของ มนุษย์ที่เป็นแกนนำว่า ต่อสู้เพื่อรักษาไว้ซึ่งอำนาจทางการเมือง และผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจและสถานะทาง สังคม ซึ่งก็เป็นความจริง แต่ในความเป็นจริงนั้นเป็นความขัดแย้งอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ของยุคสมัย และคนที่อยู่ในยุคสมัยเดิม ๆ ไม่สามารถจะปรับตัว และพยายามดึงงล้อของ ประวัติศาสตร์ให้อยู่กับที่ ซึ่งยากจะนำไปสู่จุดยุติที่คาดหวัง เนื่องจากเป็นความหวังที่ไม่ สอดคล้องกับความเป็นจริง

การบริหารงานของภาคการเมืองการปกครอง นักการเมืองจะต้องไม่มีช่องว่าง ระหว่างคนจนกับคนรวยมากนัก เพราะฉะนั้นจึงควรให้ความสำคัญทั้งเศรษฐกิจ และ การเมือง เพราะสองสิ่งนี้มีความสัมพันธ์กัน

เอกสารอ้างอิง

- กมล ทองธรรมชาติ และคณะ. (2531). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. (2522). *รัฐวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- จรูญ สุภาพ. (2541). *ประชาธิปไตยกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และระบบการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2512). *ระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทย วัฒนาพานิช.
- ญาติ ไหวดี. (2512). *การปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร: บุญชัยการพิมพ์.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2543). *เศรษฐกิจการเมืองเพื่อชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช.
- ดนัย ไชยโยธา. (2548). *การเมืองและการปกครองของไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอ เดียนส์ไตร์.

- ธีรชัชชัย เพชรไชยา. (2542). *เค้าโครงการเศรษฐกิจ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ปรีดีสาร.
- ปัญญาลักษณ์ สุวรรณ. (2547). *เศรษฐกิจมหภาค (ทฤษฎีใหม่ กาละอนิจจัง)*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนทร พูลเอียด. (2516). *พื้นฐานการเมืองและการปกครองของไทย*. สุราษฎร์ธานี : วิทยาลัย
ครูสุราษฎร์ธานี.
- สุพัตรา สุภาพ. (2518). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สถิต นิยมญาติ. (2524). *สังคมวิทยาการเมือง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช.
- สยาม คำปรีชา. (2547). *สังคมไทยกับการปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยรายวัน.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2520). *ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ*. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- อัมพร วิจิตรพันธ์. (2515). *ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สหกรณ์.